

af-
de groote
concentreren
strijd, die
genade tot
e, die zijn
en niet het
atleding van
ardoor gaat
een klaar
en geweten

kunnen wij-
zijn. Maar
t verhaal,
n. De hoofd-
effelijk, van
in ontleding
ik dit boek
voor onze
olijke door
cht gerijpte

C. T.

B. Shaw.

, is wel een
est de aan-
door. Ze is
geschiedenis,
hur dat ook
in zooverre
zoals de
harlemagne,
den bodem
wonder en
fd geweven.
van Jeanne
eenvoudig
ankrijk tot
Engelschen,
an Bourgon-
beelden, be-
teumpunt en
m; dat den
rijk noemde,
te zelfs in
ter kroning
te hebben
rs te Com-
Engelschen
nis wegens
te Rouen;
in 1456;
laard werd.
een ruwe
rdeeling van
en, die volg-
het wereld-

ers, die zich
ten een zeer
en, al naar-
en wereldbe-

heeft in het
VI, dat op
Franschen
vereerd zal
den verren,
elsche lorde
n haar niet
minste ten
famelijk cul-
ae toch een-

ken, die de
woorden niet,
gelijken, als
oor wie hem
ur. Men kan
aande Jezus
lezus, de ka-
pogt. Als hij
ten de men-
Als hij den
er weer uit,
maar de ver-
ten aan God

lijdensmacht
„gestaan”,
slag, als een
schen voor-
ur niet kun-
st, met zijn
ische trouw-
rheid is im-
ervatting; dat
de en daarin
s heeft zijn
dwazen en
gehoorzaam-
Hij het platte
en snijdt van
dat Hij ons

een poosje vloeken” om haar gemoed te lichten; dat haar eenvoudigen vader niet wil erkennen zelfs in haar val, maar beweert van hooge komaf te zijn; dat om zich van den brandstapel te redden zegt de gevolgen te dragen van een ongeoorloofde relatie met een Franschen heer (ze noemt er drie); dat demonen oproept en zelfs haar ziel aan den booze wil verkoopen, om Frankrijk te redden. — Dat is dus nog zoo ongeveer het Engelsche standpunt van 1431, volgehouden ook in den tijd der „Maagd”-koningin Elizabeth.

Van het werk van Jean Chapelain, dien Franschen lumburg der zeventiende eeuw, rep ik niet eens: zijn werk over La Pucelle was één le-
teurstelling, — behalve uit typographische oogpunt.

Voltaire, de groote spotter, heeft het beeld der Maagd van Orleans naar beneden gehaald en ver-
treden, al was het alleen maar om in haar te tref-
fen het geloof aan het wonder, aan het boven-
natuurlijke.

Zelfs Schiller is niet gelukkig geweest in zijn Jungfrau von Orleans: dat bv. de Maagd ver-
lieft zou zijn op een van de vijanden haars volks,
den Engelschman Lionel, is niet in overeenstemming
met de algemeene trekken van het beeld, dat de
historie ons van Jeanne heeft overgeleverd, en als
kunstproduct is zijn drama, om het zacht te zeggen,
er niet door op een hooger plan geplaatst. Schiller
laat haar sterven op het slagveld in plaats van
haar te laten verbranden, zooals in werkelijkheid
gebeurde. Inderdaad, Schiller's Jungfrau is niet de
echte Maagd. Zij is „verdrongen in een heksen-
brouwketel van ziedende romantiek”, zegt Shaw.

Al deze literaire producten handelden over een
legendarische Jeanne. Maar de publicatie in 1841
door Quicherat van de historische bescheiden betref-
fende haar proces en rehabilitatie, plaatsten het
onderwerp op een reëlen grondslag.

In den laatsten tijd hebben zich nogmaals twee
schrijvers van grooten naam met het raadsel der
glorieuze Maagd bezig gehouden. Een in Frankrijk:
de nog niet lang geleden gestorven Anatole France,
die in zijn Vie de Jeanne d'Arc getracht heeft,
het geval-Jeanne historisch, psychologisch en zelfs
psychiatrisch te benaderen, waarbij hij echter, meer
kunstenaar zijnde dan geleerde, zich volgens veler
meening niet van zijn sterkste zijde heeft doen
kennen.

En een in Engeland: George Bernard Shaw, die
in 1923 '24 de algemeene belangstelling van het
lezende en serieus-tooneelwerk-minnende publiek
der heele wereld tot zich trok door zijn Saint
Joan.

Op zichzelf is het reeds merkwaardig, dat iemand
als Shaw zich waagt aan een dergelijk onderwerp.
Twee jaar geleden had ik gelegenheid¹⁾ op iets der-
gelijks te wijzen bij Thomas Hardy, den grijzen
grootmeester der Engelsche letteren, die, realist en
naturalist en materialist als hij is, zich op zijn
ouden dag nog keerde tot een bij uitstek roman-
tisch onderwerp als de noodlottige liefde van
Tristram van Lyonesse en de schoone Isolde,
welke hij behandelde in zijn De Koningin van
Cornwall.

Dat verscheen in November 1923. In de Kerst-
week van hetzelfde jaar werd Shaw's Saint
Joan voor 't eerst opgevoerd te New-York en in
1924 te Londen, waarop nog in hetzelfde jaar het
stuk in boekvorm verscheen (dit direct door den
druk wereldkundig maken van toneelspeelen is door
Shaw ingevoerd en heeft hem zijn ver verbreiden
roem bezorgd). Zooals Shaw pleegt te doen, heeft
hij ook vóór De Heilige Johanna een lange,
zeér instructieve voorrede geschreven, die de waar-
de van het stuk aanmerkelijk verhoogt.

¹⁾ Zie Stemmen des Tijds, en Neophilologus,
nietste jaargang 1924.

op dat platte vlak heeft aangenomen en met ons
meegaat ter genezing.

De kathedr verloochend.

II.

En als zij hem overdekt hadden, sloegen
zij hem op het aangezicht, en vraagden hem,
zeggende: „Profeteer, wie het is, die u ge-
stagen heeft.” Lucas 22:64.

In het lijdensverhaal heeft God de nevenfiguren
ons voor oogen doen schilderen, niet alleen om
ons te leeren, „dát” het ongeloof en de vijandschap
van heel de wereld zich aan Christus vergriipt,
maar ook om het „hoe” ons te doen verstaan.
Als wij zeggen: zie, hoe ze Jezus met vuisten slaan,
en leer hieruit, hoe slecht ze zijn, dan zeggen we
niet genoeg. De vijandschap weigert Jezus te ge-
looven; maar de weigering zelf wordt op zulk een
manier uitgesproken, dat ieder duidelijk merkt: deze
mensen willen niet; zij nemen Jezus niet gelijk
Hij is.

Duidelijk blijkt dat in de wijze, waarop in het
priesterlijk paleis Jezus gehoord is. Ze blinddoeken
Hem; en vervolgens slaan de groote heeren met
het personeel hem op het gelaat en grijzen, dat
hij nu maar eens precies zeggen moet, wie hem
daaroven geraakt heeft. Hij is immers profeet en
een profeet behoort toch alles te weten?

Eén ding valt hier dadelijk op: ze vernederen
de profetie en ze maken er een soort waarzeggerij

Want daar is Shaw, die graag betoogt, ridiculi-
seert, paradoxen lanceert en zijn scherp vernuft
laat spelen en schitteren, in zijn element. Maar
overigens, — is Shaw de man om een historisch
toneelspel te schrijven over de Maagd van Or-
leans? Hijzelf zegt, dat een eerste vereischte daar-
voor is, dat men moet doorgedrongen zijn in den
geest der Middeleeuwen. Maar hoe kon hij, zooals
toch noodig zou zijn, dien tijd van autoriteit
en vroomheid waardeerd begripen, hij, die
als discipel van Samuel Butler (ik bedoel natuur-
lijk den 19e eeuwse) Goddelijk en menselijk
(ook het onderlijk) gezag ontkent en wiens koude,
mchtere, spottende verstandelijkheid de antipode
is van Middeleeuwsche vroomheid?

Shaw is altijd interessant en buitengewoon gees-
tig. Zijn geestigheid is snel als de bliksem en leven-
dig als de zang der vogels. „Foei!” schreeuwde
een stem in den schouwburg, toen Shaw naar voren
kwam, onder dooderend applaus, aan het einde
van een van zijn spelen. „Foei!” — „Ik ben het
met u eens, mijnheer”, zei Shaw, „maar wat zijn
wij met zijn beiden tegenover zooveel?”

Die geestigheid, dat fonkelend vernuft, die flitsen-
de epigrammen, die allesdurvende... laat ik zeggen
vrijmoedigheid, gepaard aan zijn superieuren, schit-
terenden stijl, maken Shaw zoo populair.

Maar zie hier Shaw, zooals A. G. Gardiner hem
teekent: „Hij heeft voor niets vereering en geen
eerbied voor wat anderen vereeren. Godsdienst is
voor hem gelijk een mist in den geest, welke het
zien der werkelijkheid belemmert. „Ecrasez l'In-
fame” zou hij willen zeggen met Voltaire, en hij
ziet uit naar de eeuw der zuivere rede, wanneer
het intellect het geheele verwarde kluisen des levens
zal hebben ontward en geordend, en de menschen,
veilig en zeker in hun wetenschap en hun op nuttig-
heid berustende levensorde, zullen lachen over de
aandoenlijke bijgeloovigheden van hun vaders, en
zich met tevredenheid zullen wenden tot het voortref-
felijke logisch in elkaar gezette systeem der mate-
rieële dingen, die zij er voor in de plaats hebben
gesteld.”

Gardiner vervolgt: „Dit is geen nieuwe droom.
Het is een droom even oud als het conflict tusschen
intellect en emotie. Het is gebaseerd op de hypo-
these, dat de menschelijke ziel geen verlangen kent,
dat niet kan worden bevredigd door de weten-
schappelijke oriëntering van onze materiële rela-
ties met het heelal”.

En verder: „De heer Shaw ziet alles scherp en
klaar, en zonder een speciale atmosfeer. Hij is
niets dan daglicht; maar het is een daglicht, dat
niet verwarmt. Het is schitterend, maar verkillend.
Hij doet u aan als die Maartsche dagen, wanneer
de oostenwind door de zonneshijn snijdt als een
mes zoo scherp”.

En hij besluit: „Men keert zich af van zijn koude
helderheid en prachtige zelfverzekerdheid tot de
mensen, die niet alleen spreken tot het verstand,
maar ook tot het hart, die niet alleen menschie-
vende, maar ook menschelijke wezens zijn... Het
verstand is wonderbaarlijk, maar niet minder wer-
kelijk is wat de ziel, het hart, ons aanwijst als
noodig te zijn. Laten we hebben een helder ver-
stand; maar het is een dorre wereld, die de intuïties
van het hart buitensluit”.

Niemand heeft Shaw misschien beter geteekend
dan Max Beerbohm, die hem caricatureert als Me-
phistopheles, zijn gevorkte staart met de ééne hand
vasthoudend, terwijl hij zich met de andere over
den rooden baard strijkt.

En is deze man de persoon er voor om een figuur
als de Maagd van Orleans in een drama naar
waarde uit te beelden?

Een autoriteit als Professor Brugmans, die in
zijn jongste dies-rede aan de gemeentelijke univer-
siteit van Amsterdam „het beeld der Maagd” heeft

van. Als Jezus zegt: ik ben een profeet, dan ma-
ken zij er van: ik ben een waarzegger, een kun-
stenmaker, een oplosser van raadseltjes. En ja,
zulk menschen doen voor het oog der schare
altijd geheimzinnig; ze omhullen zich met een waas
van bovennatuurlijkheid; ze ontsnappen aan alle
controle, m.a.w. het zijn menschen, die even voor
u gaan „staan”, die onrustig voor u heen en weer
dribbelen, maar die nooit bij u gaan „zitten” op
een „kathedr”, om rustig met u te praten en u
zooveel te laten meedragen van hun eigen weten-
schap als gij maar vermoogt te verdragen. En is
het nu niet een ontzaglijke verzware van Christus'
messiaansche smart geweest, dat men dit spot-
beeld, deze schandelijke karikatuur gemaakt heeft
van zijn profetisch ambt? Hij heeft nog pas zich
verdedigd met een beroep op zijn „kathedr”: hij
had geen enkel geheimwoord gesproken en op-
zettelijk alle geheimdoenerij van de hand gewezen.
Ja, Jezus gaat nog verder en verwijt met nadruk,
dat zijn rechters wel in het donker geheimzinnig
doen, maar dat juist Hij zich daarvan vrijhou-
den heeft. Hoor hem betoogen: Ik heb in het
openbaar tot de wereld gesproken; ik leerde altijd
in synagoge en tempel, waar alle Joden samen-
komen. Wat ik leerde, kunnen ze allen weten en
ik leerde niets in het geheim. Tot driemaal toe
zegt Jezus met nadruk: zoo deed ik (Joh. 18:20
en 21). En zoo heeft hij in het paleis van den
priesterlijken rechter er op gewezen, dat hij zijn

behandeld en daarin volgens het verslag der Nieu-
we Rotterdamse Courant verklaard heeft,
dat hij zich jarenlang bezig heeft gehouden met het
onderzoek van de historische persoonlijkheid, die
Jeanne d'Arc heet, geeft Shaw den lof, „dat hij
ernstig de historische figuur van de maagd in haar
tijd bestudeerd heeft”. Dit blijkt inderdaad, vooral
ook uit de reeds door mij genoemde magistrale
voorrede.

Maar Dr Brugmans' bezwaar tegen Shaw's drama
is: „Deze Jeanne gelooft eenvoudig niet aan zich-
zelf. Zij gelooft niet, omdat Shaw, de moderne
scepticus, zelf niet geloofde. Met ironie, waarmee
ook de min of meer ridicule epiloog is doorweven,
valt hier niets te beginnen. Shaw behoefde niet
aan Jeanne's verschijningen te gelooven, maar hij
moest gelooven aan haar zelf. Dat is niet het geval,
het blijkt althans nergens. Nergens is een spoor van
die overgave, waaruit alleen de groote dingen kun-
nen voortkomen. Hier is een historische stof, die
alleen met critiek niet viel te benaderen”.

Hier ben ik het grootendeels mee eens. Vooral
met de laatste twee zinnen. Shaw's drama is in
vele opzichten superieur werk en geen litterair
product heeft haar, wat de feitelijkheden der historie
betreft, zoo goed recit gedaan. Maar er ontbreekt
iets aan. Het is een mooie perzik, maar die groen
geplukt is. De warme kleur en de aromatische geur,
die de koesterende zonnestrallen er aan hadden
kunnen geven, worden gemist. En daardoor is ook
de smaak niet zoo goed, als ze anders had kunnen
zijn.

In de voorrede zegt Shaw merkwaardige dingen
over Jeanne. Haar visioenen verklaart hij zoo: „Er
zijn menschen in de wereld wier verbeelding zoo
levendig is, dat wanneer ze een idee hebben, het
tot hen komt als een hoorbare stem, soms geuit
door een zichtbare gestalte”. Dit was het geval
met de Maagd.

Zij was, volgens Shaw, de eerste Protestantsche
martelaar. Protestantisch was zij, omdat zij, met
voorbijgang van de kerkelijke autoriteiten, alleen
wilde luisteren naar haar eigen „stemmen”. Daarom
was het volkomen logisch van de Kerk om, uit
zelfbehoud, haar te veroordeelen. Ook is het vol-
komen begrijpelijk, zegt Shaw, dat 25 jaar na haar
verbranding (op aandrang van Karel VII, die zijn
kroning gewettigd wou zien, en met medewerking
der Kerk) het vonnis herzien en Jeanne gereha-
bilitieerd werd; men had toen geen last meer van
haar en kon haar „stemmen”, die haar zoo uit-
nemend hadden geleid, voor hemelsche openbarin-
gen houden, hoewel ze in 1431 als duivelsche
waren gebrandmerkt. De consequentie is haar cano-
nizatie in 1920. Maar als Jeanne (in de epiloog)
terug wil keeren, dan moet niemand daar iets van
hebben. Dit leidt Shaw tot het waarlijk grootsche
slot van zijn epiloog, waar hij de Maagd laat zeg-
gen: „O God, die deze schoone aarde gemaakt hebt,
wanneer zal ze gereed zijn Uwe heiligen te ontvan-
gen? Hoe lang, o Heer, hoe lang?”

VELDKAMP.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

„De Wateren onder de Aarde”.

Laat mij over deze woorden in Ex. 20:4 en
Deut. 5:9, die tegenwoordig bijzonder onder de
aandacht vallen, iets mogen zeggen.

Deze woorden zijn, in direkten zin, door God
zelf gesproken. Bij deze en andere alzoo tot ons
komende woorden Gods zie ik niet, dat wij nog
eenigszins kunnen spreken van organische inspi-
ratie: zij zijn niet gegaan door het intermediair van
den menschelijken geest. Deze word hier niet toe-
gelaten, zijn speciaal vorm er aan te geven.

leer aan ieder ter nadere beproeving heeft over-
gelaten. Toevens en waarzeggers beroemen zich
er op, dat niemand hen controleeren kan; zij zijn
er trotsch op, dat „eer de haan tweemaal gekraaid
heeft, de domme menschen hen driemaal MOETEN
verloochenen”. Hun discipelloosheid is hun glorie.
Maar Jezus beroemt zich erop, dat niemand hem
driemaal verloochenen kan, eer de haan tweemaal
kraait, of het is zijn eigen schuld. Zijn discipel-
schare is, als zijn kathedr, zijn blijdschap en kroon.
En daarom gaat de spot der vijanden hem voorbij.
Hij is niet de geheimdoener, dien zij thans in zijn
machtsloosheid tergen willen, gelijk de Filistijnen
met Simsons plegen te doen. En zoo is in het pries-
terhuis bewezen en aan den ingang van Jezus'
lijden opnieuw gebleken: de Christus, dien men
bestrijdt, is de ware Christus niet. Zijn bestrijders
zien Hem nooit zuiver, tenzij ze de onvergeeflijke
zonde doen van de bewuste lastering tegen den
Heiligen Geest. Alleen het geloof ziet Hem gelijk
Hij is. Ongeloof is ongeduld; het gaat den kathe-
der voorbij, waarop Christus zijn thema uitwerkt,
om tegen het thema te kunnen blijven strijden
in eigenwilligheid.

K. S.

¹⁾ Een uitspraak, door Nietzsche op zichzelf toegepast.